

JACOB VAN MAERLANT *

Een rijmkroniek

Hedwig Speliers www.poeziebos.be

Met kennis en kunde uit de Donaasabdij
Komt gij de wereld van de poëzie nabij
Met Latijn en Frans en Vlaams als taal,
vertaling van een mondiaal verhaal.

De man zijt gij wiens handen allebeide
Even vlug en dapper zijn in 't schrijven,
In driehonderdduizend verzen fijn
Pendet gij twaalf boeken vol op rijm.

Ook al weten wij heel weinig van uw leven
Gij zijt in uw werk heel levendig gebleven,
En al bent u voor uw biografen onbekend
Gij hebt een Wereldbibliotheek bijeen gepend.

Met tekst en glossen komt gij ons bekoren.
Als bijenzwermen in bloemenveld en koren,
Gij zuigt honing uit uw woorden en uw teksten
Die onze hersenen bewerken en beheksen.

Naast schrijver zijt gij vermoedelijk eerst
En tegelijkertijd een ambtenaar geweest.
Zoals gezegd het weinige dat men van u weet
Is vaag en al evenmin geheel concreet.

We weten dat gij in het Latijn moest zingen,
dat gij moest leren spreken, herinneringen
in briefvorm formuleren, ook moest imiteren,
gedichten schrijven en tezamen debatteren.

Vermoedelijk reedt gij te paard en soms te voet
Naar de Abdijen van Ter Doest en als het moest
Naar de Cisterciënzerabdij van ter Duinen
Om leergierig in hun bibliotheek te struinen.

Gij kendet Frans, Latijn en wat in Nederland
Als volkstaal werd bestempeld naderhand,
Wetend dat men goochelen moet met taal en rijm
Wil men het métier van dichter meester zijn.

Maar Latijn als vadertaal drijft boven in die tijd
Voertaal van het kerks gezag en van autoriteit,
het woord *auctoritas* is maar een kleine sprong
naar het woord *auteur* dat smelt op onze tong.

U was de eerste om tekst van titels te voorzien
Wat met een *incipit* werd aangeduid voordien.
De Moeder Gods was uw muze van bij 't begin,
Gij werdt geroemde dichter door deze Koningin.

Toen dookt gij op in Maerlant naar men zegt
Al weet geen enkel filoloog het helemaal echt,
Het ligt bij Voorne ergens onder Rotterdam
Toen gij daar als klerk of als koster kwam.

Er gaan stemmen op dat gij gevangen werdt,
Aangeschoten wild in de Slag van Westerkerk.
Maar onder vrijgeleide van edelvrouw Aleide
Mocht gij schrijven verzen vele en te allen tijde.

Gij kwaamt daarna naar Vlaanderen terug
Om er te wonen onder wolken grijs en stug.
Nabij de stede Brugge, in Damme met name,
Gaat u zich intenser in de poëzie bekwamen.

Niemand, geen vriend of bloedverwant vernam
Hoe gij na vijf, zes jaren plots in Damme kwam
Om er wat te doen: stadhuisclerk misschien
Of tolbeambte of *scriba* zo te zien.

Damme was een wereldhaven in die tijd,
Een toegangspoort voor schepen wijd en zijd.
Maar behalve literaat en talig virtuoos
Zijn alle hypothesen omtrent uw leven loos.

Waar uw wieg stond en uw grafsteen lag
Zou een raadsel blijven vanaf de eerste dag,
Tastend in het donker valt er niet te zonnen
In betrouwbare en externe bronnen.

Bij uw terugkeer in Damme, uw begeerde stad
Schreeft gij *Der naturen bloeme*, het geheel bevat
Een dertien boeken van 17.000 verzen in totaal,
Darwin *avant la lettre* met een aards verhaal.

Gij schrijft over vele mensensoorten, over het dier
Dat welig en viervoetig tiert, over vogels die alhier
Verblijven en watermonsters, de wonderlijke gril
Zoals de zeemeermin bekoorlijk en de krokodil.

Gij beschrijft de vissen, slangen, betoont respect
Voor specerijboom, kruid en het doodgewoon insect
Gij bekijkt gelijk 'gewone' bomen, kruid en bron,
Stenen en metalen waar het leven bij begon.

O Lezeres en Lezer, geloof het of geloof het niet
Wat Jacob van Maerlant oproept in zijn lied:
Als Mens en Paard elkaar benaderen en bekoren
Dan wordt daaruit een Kentaurenras geboren.

Of, zo schrijft gij, als een man zijn vrouw
Van overspel verdenkt leg dan algauw
Een magische magneetsteen bij haar hoofd.
Zo weet hij of zij hem trouw is zoals beloofd.

Thomas van Campré was in 't Latijn u voorgegaan
Met Aristoteles de filosoof die model ging staan.
Maar geen in onze Nederlanden, niemand in Europa
Deed dit Google-soortig schrijven in de volkstaal na.

O mijn lieve Lezers, luister goed en zet u schrap:
Toentertijd was het Latijn de taal der wetenschap
Tot Van Maerlant bij benadering uit het niets
Plots begon te schrijven in onze taal, het Diets.

Der naturen bloeme bleek baanbrekend werk:
'Natuur' hierin is niet het wonder van de Kerk
Noch de hand van God, maar een louter feit
Van hoe zij werkzaam is in ruimte en in tijd.

In gepaarde rijmen hebt gij uw gedichten uitgezet
Als een ode aan de Natuur gewijd, als een gebed.
Met *Der naturen bloeme* waar veel is om te doen
Zijt gij ongewilde een partijgenoot van GROEN.

vrijdag 17 maart 2017

* Met dank aan Frits van Oostrom en zijn onovertreffelijke biografie **Maerlants wereld**

In Brugge noemt het VAC-gebouw <https://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-overheid/jacob-van-maerlantgebouw-vac-brugge> naar Vlaamse dichter https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_van_Maerlant
De muzes Lappersfort www.poeziebos.be vroegen hun eerste lieveling een rijmkroniek te dichten.